

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการศึกษาเรื่องการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นมอญ ในครั้งนี้ เป็นการศึกษากระบวนการย้ายถิ่น และการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นมอญ ในการได้มาซึ่งข้อมูลนั้น ผู้ศึกษาได้ทำการรวบรวมข้อมูลโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการต่าง ๆ เหล่านี้ ภายในชีวิตของกลุ่มตัวอย่าง

ชัยวัตร รุ่งเรืองศรี (2534:151) ได้อธิบายการวิจัยเชิงคุณภาพไว้ว่า เป็นระเบียบวิธีทางสังคม ที่มุ่งทำการสังเกตศึกษาพฤติกรรมทางสังคมที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ ณ สถานที่ที่พฤติกรรมนั้นเกิดขึ้นจริง นั่นคือ ผู้วิจัยจะต้องติดตามไปศึกษาสิ่งที่ตนเองสนใจในสถานที่ที่เกิดเหตุการณ์นั้นขึ้นจริง ๆ

จากคำอธิบายดังกล่าวเกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เราสามารถเห็นได้ว่าวิจัยเชิงคุณภาพมีลักษณะดังนี้ (สุภางค์ จันทรวานิช 2534:13-15)

1. เน้นการมองปรากฏการณ์ต่าง ๆ แบบภาพรวม เพื่อมุ่งทำความเข้าใจบริบททางสังคมในทุกแง่มุม ดังนั้นในการศึกษาจึงต้องมีการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างละเอียด ทั้งทางด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง และความเชื่อ ฯลฯ

2. เป็นการศึกษาข้อมูลในระยะยาวและเจาะลึก เพื่อเน้นทำความเข้าใจการเปลี่ยนแปลงของปรากฏการณ์ทางสังคมที่มีลักษณะเป็นพลวัตร (dynamic)

3. เป็นการศึกษาปรากฏการณ์ในสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ ทั้งนี้เนื่องจากระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการศึกษาที่มุ่งเน้นทำความเข้าใจระบบคิด ความเชื่อ การให้ความหมาย เหตุผลตามตรรกะการให้ข้อมูล (Meaning) ในบางครั้งปรากฏการณ์หรือข้อมูลอาจมีความหมายที่ลึกซึ้งเกินกว่าสิ่งที่ปรากฏให้เห็น นักวิจัยจึงมีหน้าที่ที่จะต้องพยายามทำความเข้าใจปรากฏการณ์ โดยผ่านการตีความ เป็นผลทำให้งานวิจัยเชิงคุณภาพมีลักษณะของการให้คำอธิบายที่ลึกซึ้งจาก ความหมายที่ซ่อนอยู่ (Interpretative) ดังนั้น เพื่อให้เข้าใจปรากฏการณ์ ผู้วิจัยจึงต้องเข้าไปศึกษา ปรากฏการณ์ในสภาพแวดล้อมที่เป็นจริง เข้าไปสัมผัสกับผู้ถูกศึกษาด้วยตนเอง พร้อมทั้งต้องซักถามข้อมูลจากผู้ถูกศึกษาอย่างละเอียด ถี่ถ้วน เพื่อให้การสื่อความหมายระหว่างผู้ถูกศึกษาและผู้ศึกษาเข้าใจตรงกัน

4. เป็นระเบียบวิธีที่คำนึงถึงความเป็นมนุษย์ของผู้ถูกศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากในการศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคม เป็นการศึกษามนุษย์ นักวิจัยเชิงคุณภาพจึงให้ความสำคัญกับผู้ถูกศึกษาในฐานะที่เป็นเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นจากการที่นักวิจัยเข้าไปสัมผัสกับบุคคลเหล่านี้ นักวิจัยจะสร้างความสนิทสนมและความไว้วางใจ เชื่อใจ พยายามทำความเข้าใจบุคคลเหล่านั้นแบบเอาใจเขามาใส่ใจเรา จนกระทั่งไม่มีการแบ่งเขาแบ่งเราระหว่างนักวิจัยและผู้ถูกศึกษา นอกจากนี้ผู้วิจัยยังจะต้องไม่นำข้อมูลของผู้ถูกศึกษา ไปใช้ในทางที่ก่อให้เกิดความเสียหายไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม ไม่ฝืนใจถ้าผู้ถูกศึกษาไม่เต็มใจให้ความร่วมมือ

5. เมื่อได้ข้อมูลมาแล้วจะใช้การพรรณนาและการวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย เช่น ในการศึกษาชุมชนหรือการศึกษาเฉพาะกรณี ในขั้นแรก นักวิจัยจะต้องให้รายละเอียดเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของชุมชน หรือกรณีศึกษาในลักษณะของการพรรณนาข้อมูล ซึ่งข้อมูลในส่วนนี้จะเป็นข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ สภาพลมฟ้าอากาศ แบบแผนการดำเนินชีวิตประจำวันในด้านต่าง ๆ เช่น การทำมาหากิน ความเชื่อ การจัดระเบียบสังคม ขนบธรรมเนียมประเพณี ทั้งนี้เพื่อให้ผู้อ่านงานวิจัยเกิดความเข้าใจปรากฏการณ์ได้ดีขึ้น และอาจตรวจสอบข้อมูลได้ด้วย ในส่วนของการวิเคราะห์ข้อมูล นักวิจัยจะใช้วิธีการตีความ สร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (inductive) กล่าวคือ เป็นการนำข้อมูลเชิงรูปธรรมย่อย ๆ หลาย ๆ กรณีมาสรุปเชิงนามธรรม โดยพิจารณาจากลักษณะร่วมที่พบในข้อมูล

ซึ่งสาเหตุที่ผู้ศึกษาเลือกให้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เนื่องจาก ในการศึกษาการปรับตัวของแรงงานย้ายถิ่นชาวพม่า เชื้อสายมอญ จะเป็นการศึกษากลุ่มคนมอญที่ลี้ภัยเข้ามาในประเทศไทยโดยผิดกฎหมาย เป็นผลทำให้การดำเนินชีวิตคนมอญเหล่านี้มีลักษณะที่ปกปิด และไม่ค่อยยุ่งเกี่ยวกับใคร ทำให้การเข้าถึงข้อมูลด้วยการใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบอื่น เช่น วิจัยเชิงปริมาณ สามารถกระทำได้ยาก ทั้งนี้เนื่องจากการใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบนี้ ผู้วิจัยไม่ได้เข้าไปคลุกคลีหรือสร้างความคุ้นเคยกับกลุ่มตัวอย่าง ทำให้ผู้วิจัยอาจจะไม่ได้รับความร่วมมือในการเก็บข้อมูล และถูกมองว่าเป็น “คนนอก” ในทางกลับกันถึงแม้จะได้ข้อมูล แต่ข้อมูลที่ได้อาจจะไม่สามารถสะท้อนปรากฏการณ์ที่ผู้วิจัยต้องการจะศึกษามากนัก ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกให้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เนื่องจากจะทำให้สามารถเข้าใจรายละเอียดเกี่ยวกับคนมอญได้อย่างเจาะลึก พร้อมทั้งผู้วิจัยสามารถที่จะทำการสังเกตการณ์ภายในบริบท สภาพแวดล้อม ที่กลุ่มตัวอย่างอาศัยอยู่ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการศึกษา

กระบวนการศึกษา

การกำหนดพื้นที่

การกำหนดพื้นที่ในการศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้เลือกพื้นที่ภายในหมู่ 2 ตำบลเสวียด อำเภอกำแพง จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นบริบทในการศึกษา ซึ่งเงื่อนไขที่เลือกพื้นที่นี้เป็นบริบทในการศึกษาเนื่องจาก พื้นที่ดังกล่าวจะมีคนมอญอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากเมื่อเทียบกับหมู่บ้านอื่น ๆ ในตำบลเสวียด (หมู่1, หมู่3 - หมู่9) ซึ่งผู้วิจัยทราบได้จาก การสังเกตด้วยตนเอง กล่าวคือ สังเกตจากภาษาพูดที่สื่อสารระหว่างกัน จะใช้ภาษามอญ และการสอบถามจากคนภายในพื้นที่หมู่ 2 พร้อมทั้งสอบถามจากเครือข่ายดั้งเดิมของผู้วิจัยที่เป็นคนมอญ

นอกจากนี้ก็สังเกตได้จากสภาพพื้นที่ของหมู่ 2 ที่มีพื้นที่ในการเพาะปลูกยางพาราเป็นจำนวนมาก เป็นผลทำให้มีการจ้างแรงงานชาวมอญมากตามไปด้วย

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง ในการศึกษครั้งนี้ผู้ศึกษาได้เลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นคนมอญ ผู้เข้ามาประกอบอาชีพรับจ้างกรีดยางพารา หน่วยในการศึกษาเป็นบุคคล โดยบุคคลที่อยู่ภายในขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า จะต้องเป็นบุคคลที่ย้ายถิ่นเข้ามาทำงานอยู่ในสวนยางนานเกินกว่า 1 ปีขึ้นไป จำนวน 10 คน ทั้งนี้เนื่องจาก บุคคลเหล่านี้เข้ามาทำงานในสวนยางในช่วงแรก ๆ และอยู่ในสวนยางเป็นเวลานานแล้ว ทำให้สามารถใช้ภาษาไทยในการสนทนาได้อย่างคล่องแคล่ว จึงสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล และสามารถที่จะสอบถามข้อมูล หรือรายละเอียดต่าง ๆ ได้อย่างละเอียด

การเข้าสู่สนาม

ในการเข้าถึงข้อมูลเพื่อจะเข้าไปสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะเริ่มจากการสร้างความสนิทสนมกับกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้วิธีการเข้าหากกลุ่มตัวอย่างโดยเข้าไปในบริบทที่ทำการศึกษาลอง ๆ และจะเข้าไปนั่งอยู่ที่บ้านของนำของนำของผู้วิจัยที่ได้เปิดร้านค้าอยู่ในสวนยาง ซึ่งลูกค้าส่วนใหญ่จะเป็นคนมอญทั้งสิ้น เมื่อคนมอญเข้ามาซื้อสินค้าในร้านค้า ผู้วิจัยก็จะยิ้มชวนพูดคุย และในบางครั้งก็ไปขายสินค้าแทนนำ หลังจากที่คนมอญกลับไป ผู้วิจัยจะซักถามว่าคนมอญคนนี้กรีดยางอยู่ที่สวนยางพาราของใคร เพื่อจะได้สะดวกในการติดตามไปเก็บข้อมูลในสวนยางของคนมอญเหล่านั้น

แต่การสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มตัวอย่างในลักษณะนี้จึงไม่ประสบความสำเร็จ ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มผู้ย้ายถิ่นที่มาจากประเทศอื่น และเป็นการย้ายถิ่นเข้ามาโดยผิดกฎหมาย ทำให้กลุ่มคนเหล่านี้จะมีการปกปิดตัวเอง พร้อมทั้งพยายามหลีกเลี่ยงการพบปะกับคนแปลกหน้า ซึ่งผู้วิจัยสังเกตเห็นจาก เมื่อผู้วิจัยไปนั่งที่ร้านค้าของน้ำบอย ๆ กลุ่มตัวอย่างจะมาซื้อสินค้าบ่อยลง และบางคนจะไม่มาซื้อสินค้าในช่วงเวลาที่ผู้วิจัยมาเก็บข้อมูล จากเงื่อนไขเหล่านี้ทำให้การสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มตัวอย่างเป็นไปได้ยาก ในขณะที่เดียวกันผู้วิจัยยังถูกมองว่าเป็น “คนนอก” จนต้องตกอยู่ในสถานการณ์เป็นผู้ “ถูกสังเกต” และเป็นเป้าสายตาของกลุ่มตัวอย่างมากกว่าที่จะเป็นผู้สังเกตคนอื่น

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้เปลี่ยนวิธีการเข้าไปสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยจะไม่ไปสร้างความสัมพันธ์เองโดยตรง แต่จะอาศัยคนมอญที่ผู้วิจัยรู้จักมาก่อนเป็นช่องทางเข้าถึงกลุ่มตัวอย่างเพิ่มเติม เมื่อมีเครือข่ายที่มีความสนิทสนมกับกลุ่มตัวอย่างแนะนำให้รู้จัก ทำให้ผู้วิจัยสามารถเข้าถึงตัวกลุ่มตัวอย่างได้ง่ายขึ้น พร้อมทั้งสามารถสร้างความสัมพันธ์ใหม่ เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างไว้วางใจ และสร้างความมั่นใจให้กับกลุ่มตัวอย่างว่า การเข้าไปเก็บข้อมูลของผู้วิจัยนั้น มิได้นำไปใช้ในทางที่เสื่อมเสียหรือต้องการทำร้ายกลุ่มตัวอย่าง แต่จะนำข้อมูลที่ไดมาเป็นส่วนประกอบในการเรียนเท่านั้น

เมื่อผู้วิจัยรู้จักกลุ่มตัวอย่างคนใหม่แล้ว ในช่วงแรก ๆ ที่ไปสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยจะเข้าไปกับหมอง ฮั่น เตี้ย ภรรยา(ไปด้วยในบางครั้ง) และหมองเรียง ซึ่งเป็นญาติและรู้จักกับกลุ่มตัวอย่างเหล่านี้ ทั้งนี้เพื่อให้บรรยากาศในวงสนทนามีความเป็นกันเองมากขึ้น โดยข้อมูลที่ใช้ในการสนทนาจะเป็นข้อมูลทั่ว ๆ ไป เช่น ตามเรื่องการประกอบอาชีพว่าวันนี้กรีดยางได้กี่แผ่น คืนหยุดวันไป และถามถึงสารทุกข์ของกลุ่มตัวอย่าง มิได้เป็นการเข้าไปพูดคุยเพื่อมุ่งหวังจะเก็บข้อมูลแบบเจาะลึกในประเด็นที่ศึกษา

สถานที่ที่ผู้วิจัยใช้ในการเก็บข้อมูล ก็คือ สวนยางที่กลุ่มตัวอย่างกรีดยางอยู่ ระยะเวลาที่ใช้เก็บข้อมูลส่วนใหญ่จะเป็นเวลาตอนเย็น ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะของการประกอบอาชีพกรีดยางที่จะต้องทำงานกลางคืนและนอนในเวลากลางวัน ทำให้ในวันที่กลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพกรีดยางผู้วิจัยจะมีเวลาสร้างความสัมพันธ์ กับกลุ่มตัวอย่างเฉพาะเวลาตอนเย็นช่วง 16.00-18.00 น. ถ้าเป็นวันหยุดยาง เช่น ฝนตก ปิดหน้ายาง หรือวันหยุดปกติ (กรีดยาง 3 วัน หยุด 1 วัน) ผู้วิจัยก็สามารถจะนั่งคุยกับกลุ่มตัวอย่างทั้งวัน และเห็นถึงการทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การทำอาหาร การพูดคุยกันระหว่างคนมอญ เป็นต้น

ในระหว่างการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยจะประสบกับปัญหาต่าง ๆ ที่เป็นผลจากการประกอบอาชีพกรีตยาง นั่นก็คือ ด้วยลักษณะงานของอาชีพกรีตยางที่ต้องทำงานตอนกลางคืน ทำให้ช่วงเวลาที่กลุ่มตัวอย่างนอนหลับ ก็คือ ช่วงเวลากลางวัน ดังนั้นเมื่อผู้วิจัยเข้าไปเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างจึงยังไม่ตื่นนอน และแม้ว่ากลุ่มตัวอย่างจะตื่นนอนแล้ว แต่กลุ่มตัวอย่างจะทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ขับมอเตอร์ไซด์ ตรวจสอบความพร้อมของอุปกรณ์ที่ใช้ในการกรีตยาง ทั้งนี้เพื่อนำไปใช้ในการประกอบอาชีพในคืนถัดไป

เมื่อผู้วิจัยประสบกับปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจะแก้ปัญหาโดยการเข้าไปเก็บข้อมูลทุกวัน เพื่อจะได้นั่งพูดคุยกันวันละ 30 นาทีหรือ 1 ชั่วโมง จนกระทั่งผู้วิจัยเข้าไปพูดคุยกับกลุ่มตัวอย่างได้ระยะหนึ่ง จนกลุ่มตัวอย่างมีความไว้วางใจผู้วิจัยมากขึ้น กลุ่มตัวอย่างก็จะเริ่มนัดหรือโทรศัพท์ไปหาผู้วิจัย เพื่อให้ผู้วิจัยเข้ามาสัมภาษณ์ในกรณีที่มีคนมอญอยู่รวมกันเป็นจำนวนมาก หรือในบางครั้งเมื่อผู้วิจัยเข้าไปหากกลุ่มตัวอย่างในสวนยาง แม้ว่ากลุ่มตัวอย่างจะนอนอยู่ก็จะลุกขึ้นไปล้างหน้า แล้วมาพูดคุยกับผู้วิจัย

หลังจากความสัมพันธ์ระหว่างผู้วิจัย และกลุ่มตัวอย่างมีความใกล้ชิดสนิทสนมกันมากขึ้นผู้วิจัยก็จะเข้าไปสนทนาในรูปแบบของการสัมภาษณ์เกี่ยวกับประเด็นที่ทำการศึกษา โดยเนื้อหาที่สัมภาษณ์ก็จะมีคามเข้มข้นและเข้าสู่ประเด็นมากขึ้น ขณะเดียวกันในการสัมภาษณ์แต่ละครั้งผู้วิจัยก็พยายามที่จะให้ได้รายละเอียดและข้อมูลให้มากที่สุด พร้อมทั้งพยายามสร้างบรรยากาศในการสัมภาษณ์ให้มีความเป็นกันเอง

ลักษณะของการสัมภาษณ์จะมีผู้วิจัยเป็นผู้ถามคำถาม แล้วให้คนมอญเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ให้ฟัง ผู้วิจัยจะไม่พยายามไปสอดแทรกขณะที่เขากำลังพูดอยู่ แต่ก็ถามเพิ่มเติมในบางประเด็น และบางครั้งผู้วิจัยก็จะสรุปเรื่องอีกครั้งเมื่อพูดจบ ทั้งนี้เพื่อตรวจสอบความเข้าใจว่าผู้วิจัยเข้าใจถูกต้องหรือไม่ โดยในการสัมภาษณ์แต่ละครั้งจะใช้เวลาในการสัมภาษณ์ประมาณ 2-3 ชั่วโมง ทั้งนี้เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้มีเวลาไปประกอบกิจกรรมส่วนตัว หรือทำกิจกรรมบางอย่างอื่นบ้าง

ผลจากการสัมภาษณ์ครั้งนี้ทำให้ผู้วิจัยสามารถได้รายละเอียดต่าง ๆ ที่ชัดเจนและลึกซึ้งเกี่ยวกับเรื่องการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นชาวมอญ ว่าคนมอญเหล่านี้มีกระบวนการย้ายถิ่นเข้ามาในเมืองไทยอย่างไร มีเงื่อนไขอะไรบ้างทำให้พวกเขาต้องย้ายถิ่น และเมื่อย้ายถิ่นเข้ามาทำงานในเมืองไทยแล้ว พวกเขาเหล่านี้มีวิถีชีวิตและการปรับตัวอย่างไร เพื่อให้สอดคล้องกับสังคมใหม่ในบริบทสวนยาง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลในครั้งนี้ผู้ศึกษาใช้ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลเป็นเวลา ประมาณ 9 เดือน ตั้งแต่เดือนมิถุนายน พ.ศ.2548 – เดือนกุมภาพันธ์ 2549 ซึ่งเทคนิคในการเก็บข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้มีอยู่ 2 ลักษณะ คือ ใช้การสังเกต และการสัมภาษณ์

การสังเกต

ในการศึกษาครั้งนี้ ใช้การสังเกตแบบการเข้าไปมีส่วนร่วม (Participant-observation) กล่าวคือ ผู้วิจัยเข้าไปร่วมอยู่ในเหตุการณ์นั้นจริง ๆ

เมื่อผู้วิจัยลงสนามครั้งแรก ผู้วิจัยได้เริ่มสังเกตข้อมูลเบื้องต้นที่เป็นลักษณะทางกายภาพ เช่น สภาพแวดล้อมรอบตัวของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ที่อยู่อาศัย การแต่งตัวของกลุ่มตัวอย่าง เมื่อได้สังเกตแล้วผู้วิจัยก็จะมีการจดบันทึกข้อมูล ซึ่งในการจดยละเอียดข้อมูลผู้วิจัยจะหลีกเลี่ยงการจดบันทึกต่อหน้ากลุ่มตัวอย่าง ขณะเดียวกันก็ต้องรีบจดบันทึกทันทีเมื่อมีโอกาส แต่หลังจากลงสนามได้ระยะหนึ่ง มีความสนิทสนมกับกลุ่มตัวอย่างมากขึ้น ในบางครั้งผู้วิจัยก็จะจดบันทึกแบบย่อ ๆ ช่วงที่มีกลุ่มตัวอย่างนั่งอยู่ด้วย ซึ่งการจดบันทึกแต่ละครั้งจะมีรายละเอียดเกี่ยวกับ วันที่ลงสนาม เวลา ชื่อกลุ่มตัวอย่าง และสิ่งที่สังเกตเห็น

นอกจากนี้ผู้ศึกษาก็จะมีการสังเกตพฤติกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มตัวอย่างที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา ทั้งนี้เพื่อสังเกตดูว่ามีพฤติกรรมอะไรใหม่ ๆ อะไรเกิดขึ้นบ้าง เหตุผลที่ทำการสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างเนื่องจาก จะทำให้ทราบว่าการแสดงออกที่เกิดขึ้นเป็นพฤติกรรมตามธรรมชาติของกลุ่มตัวอย่างหรือไม่

การสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์ (interview) เป็นวิธีการเก็บข้อมูลโดยใช้การพูดคุยกับกลุ่มตัวอย่าง โดยในการสัมภาษณ์จะมีแนวคำถามที่กำหนดไว้ล่วงหน้าแบบกว้าง ๆ พร้อมทั้งมีอุปกรณ์ประกอบในการเก็บข้อมูล เช่น การบันทึกเทป

เนื้อหาในการสัมภาษณ์จะเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตทั้งในอดีต และปัจจุบัน พร้อมทั้งเหตุการณ์ในอนาคต ลักษณะของการสัมภาษณ์จะเป็นแบบการสนทนามากกว่าการสัมภาษณ์ซึ่งจะมีทั้งการสนทนากับคนภายในครอบครัวของกลุ่มตัวอย่าง แต่ในบางครั้งจะมีคนมอญคนอื่นร่วมวงสนทนาด้วย ทั้งนี้เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ข้อมูล และประสบการณ์ระหว่างผู้วิจัยกับกลุ่มตัวอย่าง เมื่อสัมภาษณ์เสร็จในแต่ละวันผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้มาถอดเทป ในกรณีที่ทำการบันทึกเทป (กลุ่มตัวอย่างที่จะทำการบันทึกเทป ก็คือกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเครือข่ายดั้งเดิมของผู้วิจัย) ส่วน

กลุ่มตัวอย่างที่ไม่สามารถบันทึกเทปได้ ผู้วิจัยก็จะจดบันทึกย่อ ๆ ไว้ หลังจากออกจากสนามก็จะจดบันทึกอย่างละเอียดอีกครั้งหนึ่ง หลังจากนั้นผู้วิจัยก็จะทำการตรวจสอบข้อมูลที่ได้ในแต่ละวัน ว่าคำตอบที่ได้มีความชัดเจนหรือไม่ ในกรณีที่บางข้อมูลมีความไม่ชัดเจนผู้วิจัยก็จะตั้งคำถามเพิ่มเติมเพื่อจะนำไปสอบถามในวันถัดไป เพื่อขยายรายละเอียดของข้อมูลให้มีความชัดเจน และเจาะลึกมากขึ้น

ส่วนภาษาที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะใช้ภาษาได้ ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างเข้ามาอยู่ในสวนยางเป็นระยะเวลานาน ทำให้สามารถพูด และสื่อสารภาษาได้ได้เช่นเดียวกับคนภายในท้องถิ่น

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ ใช้รูปแบบการเก็บข้อมูลในหลายลักษณะ หลายวิธี และใช้ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลยาวนาน ทำให้เมื่อสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้เพียงพอ (สามารถตอบคำถามในวัตถุประสงค์ได้บ้างแล้ว) ผู้วิจัยจะใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยอาศัยแนวคิดเป็นกรอบในการวิเคราะห์แล้วสรุปแบบคร่าว ๆ ออกมา แต่ถ้าข้อมูลในบางประเด็นไม่ชัดเจนก็ต้องเก็บข้อมูลเพิ่มเติม และสัมภาษณ์ซ้ำในประเด็นสำคัญ ๆ บางประเด็น ซึ่งการกระทำดังกล่าวนอกจากจะทำให้ได้ข้อมูลชัดเจนขึ้นแล้ว ก็ยังทำให้สามารถตรวจสอบข้อมูลที่ได้ว่ามีความถูกต้อง และเป็นจริงมากที่สุด เพื่อจะใช้ในการวิเคราะห์ครั้งต่อไป

หลังจากได้ข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยก็จะวิเคราะห์เหตุการณ์ที่สังเกตได้อีกครั้ง พร้อมทั้งจัดรูปแบบความสัมพันธ์ของข้อมูล และปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น โดยการค้นหาแบบแผน หรือจุดร่วมของกลุ่มตัวอย่าง